



Press och information

Europeiska unionens domstol
PRESSMEDDELANDE nr. 131/21
Luxemburg, den 15 juli 2021

Dom i mål C-742/19
Ministrstvo za obrambo

Domstolen preciserar i vilka fall direktivet om arbetstidens förläggning i vissa avseenden inte är tillämpligt på verksamhet som utförs av militär personal

Direktivet utgör inte hinder mot att vaktjänstperioder då militär personal måste uppehålla sig vid sin kasern, men inte utför något faktiskt arbete, inte avlönas på samma sätt som vaktjänstperioder då denna personal faktiskt utför arbetsuppgifter

Under perioden februari 2014–juli 2015 hade B.K., i egenskap av underofficer i den slovenska armén, oavbruten "vaktjänst" sju dagar i månaden. Denna "vaktjänst" omfattade både perioder då B.K. skulle utöva faktisk övervakning och perioder då han endast var skyldig att stå till sina överordnades förfogande, och han måste ständigt vara nåbar och närvarande vid den kasern där han var placerad.

Försvarsministeriet ansåg att för varje dag han hade sådan "vaktjänst" utgjorde endast åtta timmar arbetstid, och ministeriet betalade därför ut ordinarie lön till B.K. för dessa åtta arbetstimmar. För övriga timmar erhöll B.K. endast jourersättning med 20 procent av grundlönen.

B.K. väckte talan och yrkade att han skulle erhålla övertidsersättning för de timmar under "vaktjänsten" då han inte faktiskt hade utfört några uppgifter för sin arbetsgivare men hade varit tvungen att stå till sina överordnades förfogande, men denna talan ogillades i både första och andra instans.

Mot denna bakgrund beslutade Vrhovno sodišče (Högsta domstolen, Slovenien), vartill målet överklagats, att hänskjuta en tolkningsfråga till EU-domstolen om huruvida direktiv 2003/88,¹ som innehåller minimikrav bland annat avseende arbetstid, är tillämpligt med avseende på vaktjänstgöring som militär personal utför i fredstid och, i förekommande fall, huruvida vaktjänstperioder då sådan personal måste uppehålla sig vid sin kasern, men inte utför något faktiskt arbete, ska anses utgöra arbetstid, i den mening som avses i artikel 2 i direktivet, vid beräkningen av den ersättning sådan personal ska erhålla för dessa perioder.

Domstolens bedömning

För det första preciserar domstolen i sin dom, som meddelades av stora avdelningen, i vilka fall vaktjänstgöring som utförs av militär personal ska undantas från tillämpningsområdet för direktiv 2003/88.

Härvidlag konstaterar domstolen inledningsvis att artikel 4.2 FEU, vari det föreskrivs att den nationella säkerheten också i fortsättningen ska vara varje medlemsstats eget ansvar,² inte innebär att arbetstidens förläggning för militär personal faller utanför unionsrättens tillämpningsområde.

Härvidlag påpekar domstolen att medlemsstaternas väpnade styrkors huvudsakliga uppgifter, det vill säga att bevara den territoriella integriteten och skydda den nationella säkerheten, uttryckligen

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/88/EG av den 4 november 2003 om arbetstidens förläggning i vissa avseenden (EUT L 299, 2003, s. 9).

² Enligt artikel 4.2 FEU ska unionen respektera medlemsstaternas väsentliga funktioner, särskilt funktioner vars syfte är att hävda deras territoriella integritet, upprätthålla lag och ordning och skydda den nationella säkerheten.

ingår bland de väsentliga statliga funktioner som unionen ska respektera. Domstolen preciserar emellertid att detta inte innebär att medlemsstaternas beslut om organisationen av försvarsmakten faller utanför unionsrättens tillämpningsområde, särskilt när det gäller harmoniserade bestämmelser om arbetstidens förläggning.

Även om den omständigheten att unionen ska respektera väsentliga statliga funktioner inte innebär att arbetstidens förläggning för militär personal helt faller utanför unionsrättens tillämpningsområde, förhåller det sig likväl så att artikel 4.2 FEU medför ett krav på att tillämpningen på militär personal av det unionsrättsliga regelverket om sådan förläggning inte får hindra att dessa väsentliga funktioner fullgörs på ett korrekt sätt. Unionsrätten måste således ta vederbörlig hänsyn till de särdrag som utmärker varje medlemsstats försvar, särdrag som bland annat följer av de särskilda internationella åtaganden som den aktuella medlemsstaten har påtagit sig, konflikter eller hot som den ställs inför, eller det geopolitiska sammanhang den befinner sig i.

Vad därefter gäller det personliga tillämpningsområdet för direktiv 2003/88 erinrar domstolen om att begreppet "arbetstagare" ska definieras enligt de kriterier som kännetecknar ett anställningsförhållande, det vill säga att en person under en viss tid mot ersättning utför arbete åt en annan person under dennes ledning. Eftersom så var fallet med B. K. under den aktuella perioden, kan direktivet tillämpas på hans situation.

Vad slutligen gäller det materiella tillämpningsområdet för direktiv 2003/88, som definieras genom en hänvisning till artikel 2 i direktiv 89/391,³ erinrar domstolen om att sistnämnda direktiv är tillämpligt på "all verksamhet, såväl privat som offentlig",⁴ men att det inte ska tillämpas på sådana offentliga verksamheter, såsom exempelvis försvaret, där det inte kan undvikas att förhållanden som är speciella för dessa verksamheter kommer i konflikt med direktivet.⁵

I detta avseende påpekar domstolen att artikel 2 i direktiv 89/391 inte kan tolkas så, att medlemsstaternas väpnade styrkor i sin helhet och vid varje tidpunkt ska undantas från tillämpningsområdet för direktiv 2003/88. Detta undantag avser nämligen inte vissa sektorer inom den offentliga förvaltningen betraktade i sin helhet utan endast vissa verksamhetskategorier inom dessa sektorer, på grund av deras särskilda beskaffenhet. Vad särskilt gäller verksamhet som utövas av militärer påpekar domstolen bland annat att verksamheter som har samband med bland annat administration, underhåll, reparation, hälsa, upprätthållande av ordning eller beivrande av brott, inte utmärks av så speciella förhållanden att det är omöjligt att planera personalens arbetstid på ett sätt som uppfyller kraven i direktiv 2003/88, åtminstone så länge som dessa verksamheter inte utövas inom ramen för en militär insats eller under förberedelserna för en sådan insats.

Däremot finner domstolen att nyssnämnda direktiv inte är tillämpligt på den militära personalens verksamhet, inklusive vaktjänst, när den utförs inom ramen för grundutbildning, operativ träning eller insatser som kräver operativt deltagande av de väpnade styrkorna – oavsett om dessa är av permanent eller tillfällig natur eller tilldrar sig inom eller utom den berörda medlemsstatens gränser. Direktiv 2003/88 är inte heller tillämpligt på sådan militär verksamhet som utmärks av så speciella förhållanden att den inte lämpar sig för ett rotationssystem för personalen som gör det möjligt att säkerställa att kraven i detta direktiv iakttas. Detsamma gäller när det framgår att denna verksamhet utövas under förhållanden av exceptionellt allvarig och omfattande art, vilka kräver att absolut nödvändiga åtgärder vidtas för att skydda befolkningens liv, hälsa och säkerhet, och att ett effektivt genomförande av denna verksamhet skulle äventyras om samtliga bestämmelser i direktiv 2003/88 skulle iakttas. Så är även fallet när ett krav på att de berörda myndigheterna ska inrätta ett rotations- eller planeringssystem för arbetstiden inte kan ske utan att det äventyrar att de militära insatserna i egentlig mening kan utföras på ett tillfredsställande sätt. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att avgöra huruvida B.K:s vaktjänstgöring omfattas av något av dessa fall. Om så inte är fallet ska denna verksamhet anses omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 2003/88.

³ Rådets direktiv 89/391/EEG av den 12 juni 1989 om åtgärder för att främja förbättringar av arbetstagarnas säkerhet och hälsa i arbetet (EGT L 183, 1989, s. 1; svensk specialutgåva, område 5, volym 4, s. 146).

⁴ Artikel 2.1 i direktiv 89/391.

⁵ Artikel 2.2 första stycket i direktiv 89/391.

För det andra finner domstolen att om direktiv 2003/88 visar sig vara tillämpligt, ska vaktjänst för militär personal som förutsätter ständig närvaro på arbetsplatsen anses utgöra arbetstid, för det fall att arbetsplatsen inte är belägen där personalen är bosatt. Eftersom det sätt varpå arbetstagarna avlönas för vaktjänstgöring omfattas av relevanta bestämmelser i nationell rätt och inte av direktiv 2003/88, utgör detta direktiv inte hinder mot att vaktjänstperioder då militär personal måste uppehålla sig vid sin kasern, men inte utför något faktiskt arbete, inte avlönas på samma sätt som vaktjänstperioder då denna personal faktiskt utför arbetsuppgifter.

PÅPEKAND: Begäran om förhandsavgörande gör det möjligt för domstolarna i medlemsstaterna att, i ett mål som pågår vid dem, vända sig till EU-domstolen med frågor om tolkningen av unionsrätten eller om giltigheten av en unionsrättsakt. Domstolen avgör inte målet vid den nationella domstolen. Det är den nationella domstolen som ska avgöra målet i enlighet med EU-domstolens avgörande. Detta avgörande är på samma sätt bindande för de övriga nationella domstolar där en liknande fråga uppkommer.

Detta är en icke-officiell handling avsedd för massmedia och den är inte bindande för domstolen.

Domen i [fulltext](#) publiceras på webbplatsen CURIA dagen för avkunnandet.

Kontaktperson för press: Gitte Stadler ☎ +352 4303 3127